

VARSINAIS-SUOMEN KÄRÄJÄOIKEUS
EGENTLIGA FINLANDS TINGSRÄTT

Sairashuoneenkatu 2-4, PL 376
20101 Turku
puh. 0295646200/ fax. 0295646285

LAUSUNTO

12.09.2013

Oikeusministeriö
Lainvalmisteluosasto

oikeusministerio@om.fi

OM 15/41/2011

RIKOSLAIN 20 LUVUN MUUTTAMINEN

Pydyttynä lausuntona 11.7.2013 päivätystä luonnoksesta hallituksen esitykseksi Eduskunnalle laiksi rikoslain 20 luvun muuttamisesta Varsinais-Suomen kärjäoikeus lausuu seuraavaa.

Kärjäoikeus pitää ehdotettuja muutoksia pääosin perusteltuina ja tarpeellisina.

Ehdotus rikoslain 20 luvun 3 §:n kumoamisesta, raiskauksen lievintä tekemuotoa koskevan sääntelyn siirtämisestä luvun 1 §:n 3 momentiksi ja tunnusmerkistön muuttamisesta siten, ettei väkivallan vähäisyyttä enää mainita lievempään arviointiin oikeuttavana perusteena, on aiheellinen paitsi seksuaalisen itsemääräämisoikeuden suojan vahvistamisen näkökulmasta, myös rangaistuskäytännön yhtenäisyyteen liittyvistä syistä. Kuten luonnoksessa on todettu, oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen selvityksen perusteella soveltamiskäytännössä näyttää vähäiseksi väkivallaksi tulkittun väkivaltaa, jota ei olisi yleisessä kielenkäytössä tavanomaista pitää vähäisenä. Kärjäoikeuden käsityksen mukaan soveltamiskäytäntö tässä suhteessa ei ole yhtenäinen, vaan luonnoksessa esitettyjen esimerkkien kaltaisissa tilanteissa vastaaja on voitu tuomita myös raiskauksesta. Ratkaisujen ennustettavuuden ja yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta on ongelmallista, jos samankaltaisista, selkeästi väkivaltaa sisältäviä teoista osa tuomitaan raiskauksina ja osa pakottamisena sukupuoliyhteyteen. Ehdotettu muutos selkeyttää huomattavasti lievemmän tekemuodon soveltamisedellytyksiä.

Kärjäoikeudella ei ole huomautettavaa törkeää raiskausta koskevasta muutosesityksestä, jonka mukaan kvalifiointiperusteisiin lisätään teon kohdistuminen kahdeksatoista vuotta nuorempaan lapseen.

Luonnoksessa ehdotetaan sukupuoliyhteyden määritelmää muutettavaksi siten, että se kattaisi myös esineellä taikka muulla ruumiinosalla kuin miehen sukupuolielimellä tehdyn seksuaalisen tunkeutumisen toisen peräaukkoon. Muutos on aiheellinen. Seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkauksena tällainen

teko ei ole moitittavuudeltaan ja vakavuudeltaan tällä hetkellä sukupuoliyhteydeksi määriteltyjä tekoja vähäisempi.

Käräjäoikeus pitää kuitenkin ehdotettua 20 luvun 10 §:n sanamuotoa epäonnistuneena. Sukupuoliyhteyden määritelmällä on keskeinen merkitys useita rikoslain 20 luvun tunnusmerkistöjä sovellettaessa. Ehdotettu säännös on käräjäoikeuden käsityksen mukaan liian yleisluontoinen ja tulkinnanvarainen. Perustelujen mukaan tarkoitus on lisätä sukupuoliyhteyden määritelmään vain tietyt teot eli tunkeutuminen peräaukkoon muulla tavoin kuin sukupuolielimellä. Ehdotetusta sanamuodosta tämä ei selkeästi ilmene. Ilmauksen ”siihen rinnastettavaa” voidaan jopa ajatella asettavan lisäehtoja sille, millä tavoin tehty seksuaalinen tunkeutuminen peräaukkoon voidaan katsoa sukupuoliyhteydeksi.

Tekomuodot, joita muutosehdotuksessa tarkoitetaan, voidaan suoraan sisällyttää sukupuoliyhteyden määritelmään esimerkiksi seuraavasti:

"Sukupuoliyhteydellä tarkoitetaan tässä laissa sukupuolielimellä tapahtuvaa taikka sukupuolielimeen tai peräaukkoon kohdistuvaa seksuaalista tunkeutumista toisen kehoon."

Rikoslain 20 lukuun esitetään lisättäväksi seksuaalista häirintää koskeva rangaistussäännös. Ehdotuksen mukaan säännös olisi toissijainen muihin rangaistussäännöksiin nähden, jollaisia voivat olla esimerkiksi pahoinpitelyä tai kunnianloukkausta koskevat rangaistussäännökset. Esityksessä on esitetty esimerkkejä tekotavoista, jotka voivat tulla arvioituiksi seksuaalisena häirintänä. Käräjäoikeus pitää tärkeänä, että teoilta, jotka voisivat tulla rangaistaviksi seksuaalisena häirintänä, edellytetään tiettyä olennaisuutta.

Tässä yhteydessä käräjäoikeus haluaa kiinnittää huomiota loukatun oikeuteen saada korvausta kärsimyksestä vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n nojalla. Esitöiden mukaan vapauteen kohdistuvilla loukkauksilla tarkoitetaan muun muassa itsemääräämisoikeuden loukkauksia ja säännös kattaa muun muassa seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen kohdistuvat loukkaukset (HE 167/2003 vp. s. 54). Tunnusmerkistössä edellytetty olennaisuusvaatimus olisi ainakin osittain omiaan rajoittamaan sellaisten vähäisten tekojen saattamista rikosprosesiin, joissa ei ole todellista tarvetta korvata loukkausta rahallisesti.

Käräjäoikeudella ei ole huomautettavaa syyteoikeuden järjestelyä koskevasta muutosesityksestä.

Lausunnon on valmistellut käräjätuomari Leena Alanne.

Laamanni

Kenneth Nygård